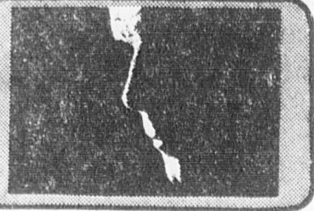

Arne skouen YTRING

NYHETENS INTERESSE

blir stadig mer et begrep i politikken, fordi den også er et produkt av tiden vi lever i. Engang måtte godfolk begi seg den lange veien til Kristiania og Stortinget — om de ikke bodde i Homansbyen — for å skaffe seg rede på hvordan statsminister Gunnar Knudsen fra Bøle så ut, hvis de ikke stolte på karikaturene i vittighetspressen. Derfor har jeg merket meg det bortgjemte lille innlegget fra den gamle ringreven Per Bratland, som etter års tausehet skrev i Arbeiderbladet:

Rolf Hansen er en solid utgave av Det Norske Arbeiderparti, slik som partiet har vært i årtier. Han kan ikke tre fram som en sjokkerende nyhet. Det kan Gro Harlem Brundtland. Og det trengs. Ta ikke feil av den tid vi lever i!

For Per Bratland er Gro Harlem Brundtland en sjokkerende nyhet. Så lommekjent som han er på Youngstorget, røper dette slengfarten som må tas fra stillaset, et oppbrudd fra alle vanlige rutiner, som kreker seg fra instans til instans gjennom organisasjonsapparatet, akkurat slik vi har fått det beskrevet som Odvar Nordli's sindige plan fram til landsmøtet. En strategi med en like sindig hensikt, å bane vei for det vanlige, det trygt partimessige, som het Rolf Hansen. Sånt ble kjøpt av nasjonen, når kandidatene var så lysende som Gerhardsen, Torp og Bratteli, den gangen velgerne utenfor partiet sto i kø med stemmesedlene. Det gjør de ikke lenger. Derfor skrev Per Bratland:

Det er ikke lenger det sikre som får publikum til å

lytte, men det nye. Gro Harlem Brundtland er noe nytt i Arbeiderpartiet, med sans både for nye synspunkter og nye former for saksbehandling. Samtidig er hun bunnsolid som partimedlem fra barnsben av.

Vi utenfor partiet syns ikke nyheten er av like enorme dimensjoner. Ikke er vi sikre på at synspunktene kommer til å bli avgjørende nyslåtte heller. Men for en partiveteran må forrige ukes overrumplig fortone seg sensasjonell enda forandringen kanskje bare er kosmetisk, men derfor av betydelig historisk interesse. Kanskje er det vårt første fjernsynsvalg av statsminister vi opplever, en teori som kan kontrolleres av oss alle: ville Gro Harlem Brundtland hatt den ringeste sjans — med støtte fra Finnmark og sørover — hvis hun ikke hadde flyttet inn i huset via skjermen med sin iver og formuleringsøve? Nepp.

Derfor er det like tidsmessig at det er et pressebyrå som skapte overrumplingen, og veltet alle brikkene overende. Jeg synes presseveteranen Per Bratland skulle skrive enda et innlegg i Arbeiderbladet, hvor han trekker konsekvensene av det første, og forteller partiet at journalistikken er flyttet inn i den politiske prosessen med en dynamikk som ikke kan stoppes av noen. Redaktør Arvid Jacobsen handlet som offer for omstendigheter han ikke lenger ønsket å være herre over, om han ikke skulle være journalisten av i for-går, men følge kallet. Kanskje opplever vi et stilbytte. Så får vi se om det fører til ny politikk, eller om all haløyen bare blir en diskret duft av Chanel 5.

Førstereisgutt og Harlekin

For et par år siden vakte den unge akademieleven Per Christian Vatn oppsikt på en kollektivutstilling i Bergens Kunstforening. Med en forening av naivistisk fortellerglede og malerisk oppfinnsomhet hadde han omskapt en hverdagsituasjon til en frodig folkelivsscene. Den samme kombinasjonen av generøs beretning og bevisst utnyttning av mediet, preget

det store maleriet «Gruvearbeidere under slottet» på siste Høstutstilling.

Av Harald Flor

Når Vatn nå debutterer separat i Galleri K, viser han opp en spennvidde som ytterligere understreker hans egenart som billedkunstner. Han utfolder seg over et register som spenner fra den åpne blottstilling til humoristiske innfall og sensitiv natur-skildring. Gjennom det hele merkes en direktehet og ektehet

som klinger uforfalsket, nettopp fordi mediet i så overbevisende grad ansprer og fører seg etter intensjonene. Derfor får Vatn aluminiumsgrunnen til å fungere i «Katt på hett blikktak», eller et innfelt glass til å virke så opplagt riktig i «Førstereisgutt».

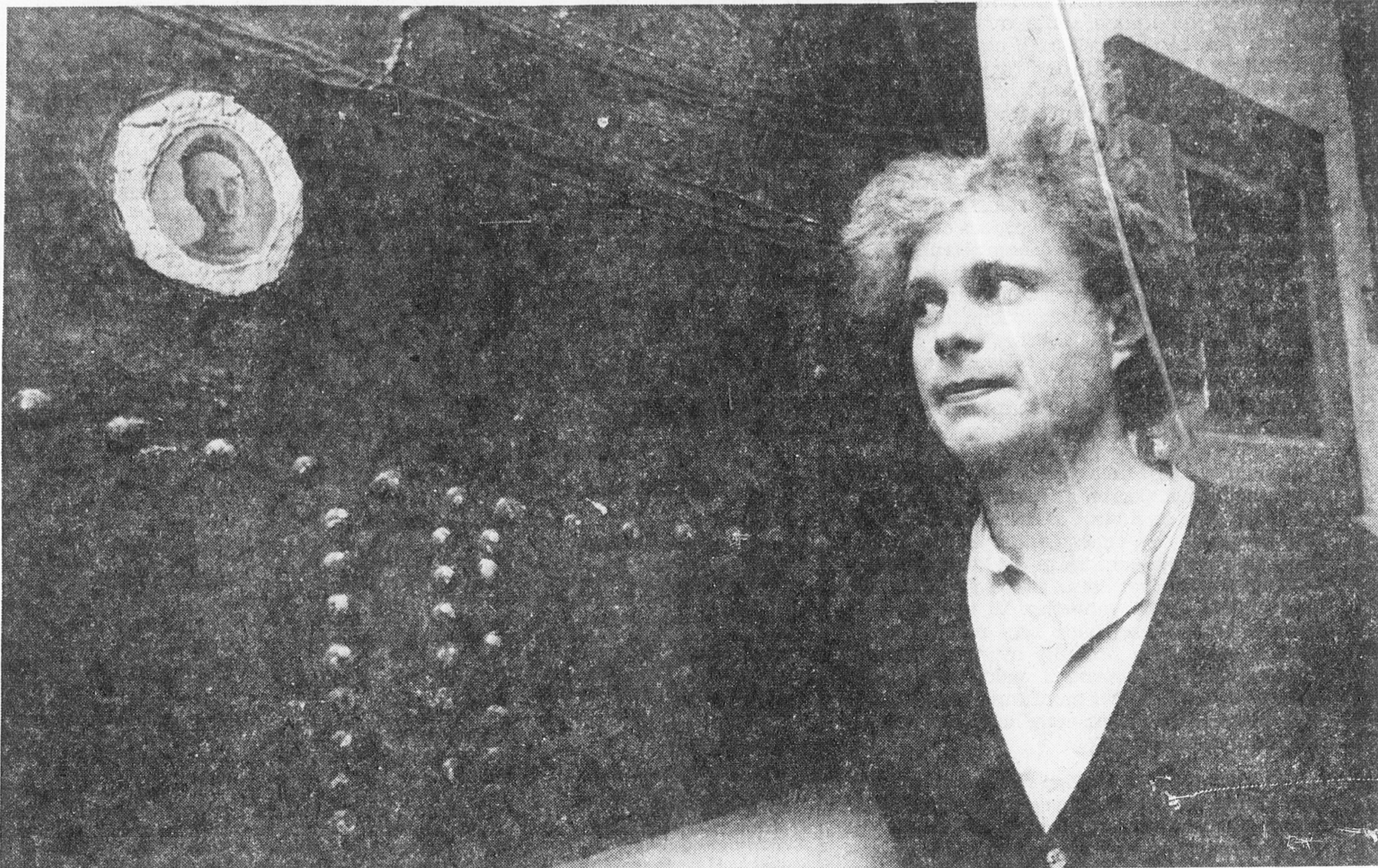
Blomster og bar

Likevel når Per Christian Vatn ennå lenger gjennom det genuine grepet han har på rent maleriske virkemidler. Her kan han pensle detaljrikt ut og få lyset til å spille surrealistisk over figurscener som «Oberstens enke» og

«Gatebilde med blomster og bar», hvor det virkelige preget understrekes gjennom høydeformatet. Mot en enstødig svart lertetsgrunn setter han inn et penselspill med tykk maling, og får dette til å tone suggestivt ut i «Bergen by Night». Like tilsynelatende skjødestøst koste Vatn ut en applauderende tilskuermengde, dypt, dypt under den vågsomme akrobaten i «Himmeldanseren».

Derimot er alle Harlekin-skikkelser på en eller annen måte hemmet fra å spille den rollen de ofte har som frie og

uavhengige, bl.a. i Picassos bilder fra den rosa perioden. I en av Vatns akvareller står en engstelig, pukkelrygget gjøgler presset av rampelyset inn mot veggen, med en leketøysbåt foran seg på gulvet. En annen søker seg fram med sin hvite blindestokk, mens en tredje bærer et kjede av masker. Uten å dra tolkningen særlig langt, kan man vel anta at det ligger en form for identifikasjon her. Ikke så at kunstneren gjør seg til plagget martyrt, men en mindre opplagt rolle som reflekterer spørrende usikkerhet.

— Bildene står i kø i hue!

■ ■ ■ Så moro å komme inn på en utstilling og med en gang, nesten som i et lyn-glimt, vite at her er en maler født. En som står fram med sin egen stemme. Med fantasi, humor, men også alvor. Det er noe så opplagt, friskt, djervt, ja, nesten frekt, slik bildene presenterer seg: her er vi, er vi ikke okay kanskje? Selvbevisste, preget av den trygge autoritet et uomtvistelig talent har gitt dem.

Av BERNHARD ROSTAD

■ ■ ■ Per Christian Vatn heter talentet, og det er i Galleri K han har sin debututstilling. 26 år og Grefsen-gutt og plutselig ombølet av ros og kunstnerkollegers anerkjennelse. Ennå litt omtumlet, og brydd over all vira-raken; kan han stole på den? Her kommer Frans Widerberg og Svein Bolling og kjøper bilder og Jens Johannessen og Johs. Vinjum har vært innom med sin begeistring. Bare Nasjonalgalleriet og Riksgalleriet har ikke kjøpt, det er ubegriperlig og litt trist men egentlig verst for dem selv.

■ ■ ■ Maleren har ikke noe av den usikkerheten bildene hans har, virker nærmest sjenert. Ikke så rart kanskje når man første gang skal stå fram for offentlig-heten i intervjuform. Men det blir fort av ham og han blir bare en blid, åpen gutt, struttende av overskudd og glede, helt ut i det lyse håret som står som en uryddig glorie rundt hodet. Og de lys, lys blå øynene er to glugger

■ ■ ■ Hvordan får du endene til å møtes i dag?

— Jeg har jobb tre dager i uka på KEM (Kunstneres Eget Materialutsalg). Lagerarbeid. Er på jakt etter et hus i Vestfold. Ved kysten. Jeg er så glad i sjøen. Forelopig bor vi hjemme hos mine foreldre. Der står jeg i en kjellerstue og maler.

■ ■ ■ Kulturrådet kjøpte et stor bilde av deg på Høstutstillingen, «Gruvearbeidere under slottet». Kulturutvalget i Oslo har kjøpt. Er du ikke litt skuffet over at Nasjonal- og Riksgalleriet ikke har vært her med røde lapper?

Han trekker litt på det.

— Jeg synes i grunnen det er morsommere at kolleger har kjøpt. Det er enormt smigrende og stimulerende for en som står der alene og maler og ikke hører noe. Jeg tok en liten pust i bakken etter åpningen av utstillingen. Nå gleder jeg meg til å begynne igjen. Jeg har hodet fullt av ideer og bilder.

■ ■ ■ Hvordan «starter» bildene dine, hvordan får du ideene?

— Mye kommer fra litteraturen — dikt, romaner, noveller. Når jeg leser får jeg bilder i hue som jeg kan male ned omtrent som de er, eller dikte videre på. Det kan også være levende mennesker og situasjoner jeg ser. Ideene renner, jeg rekker ikke å male på langt nær alle.

■ ■ ■ Har du noen favorittforfattere?

— En hel dross, sier Vatn, og ranser opp. Françoise Villon, Bjørneboe, Sandemose, Olaf Bull, Aasmund Brynhildsen,

Olav H. Hauge, Louis Kvalstad, Øverland, Per Arneberg, Robert Bly, Thomas Transtrømmer (har malt bilder til dikt av begge disse), Sør-amerikanske forfattere. Og så eventyrene, ikke Grimm, men Asbjørnsen og Moe, det er mer fart over dem, som han uttrykker det. Arbeider nå med et bilde etter Olav H. Hauges dikt «Ved Kinas dør».

■ ■ ■ Du har malt flere Harlekin'er.

— Det er personkarakteristikken som opptar meg. Det kan vel også være ting jeg kjenner igjen fra meg sjøl.

■ ■ ■ Ja, hva med deg sjøl og din bakgrunn?

— Den er ikke så spennende. Etter artium tok jeg en tur til sjøs. Hadde ingen klare oppfatninger av hva jeg ville. Jeg tegnet mye som guttunge, men droppet det i den høyere skole. Det var vel noe som dro meg til kunst, jeg begynte iallfall å vanke i Nasjonalgalleriet støtt og stadig. Litt etter litt våknet lysten til å male og tegne. Likevel var det nok nærmest en tilfeldighet at jeg tok Einar Granums tegne- og maleskole. Der fikk jeg et godt grunnlag, og ble tent. Søkte Akademiet, uten å komme inn. Men så kom jeg inn i Bergen. Enormt fin skole. Gikk tre år der under Morten Krogh, som jeg har mye å takke for. Så ett år under Magne Rudjord, som også var verdifullt. Jeg har tenkt å ta det femte, og siste, året på Akademiet her.

■ ■ ■ Men nå skal jeg bare male, bildene står i kø i hue på meg, sier Per Christian Vatn og haster hjem til sitt kjelleratelier på Grefsen.

sett har den mannlige helten monopol på angst og samfunnsopprør. Hun er i disse filmene ikke sjelden en konformist som prøver å få helten tilbake til det hykleriske samfunnet hun er en utsending fra. Men som superhelten lever antihelten stort sett i en verden av menn.

Ved siden av å være en motreaksjon forårsaket av kvinnens økende emansipasjon, ser både Rosen og Haskell degenerationen av kvinnebildet på film i forbindelse med skapelsen av myten om regissøren som superstjerne. I stedet for å vende blikket utover mot samfunnet, har den europeiske auteurregissør svært ofte vendt blikket utover mot seg selv. Hans sjel og hans fantasiverden betraktes gjennom et forstørrelsesglass. Hans fiktive personer er ikke lenger autonome skikkelser, men projeksjoner av ham selv. Kvinnene i disse subjektviserte filmene avspiller ikke problemer i seg selv og sitt samfunn, men en mannlige regissørs problemer. Således blir Bergmans kvinner stadig mer demonbesatte og nevrotiske. Fellinis kvinner er groteske fantasiprodukter. Enten inkarnerer de den absolutte renhet eller den absolutte dekadens.

Verken Rosens eller Hasskells undersøkelse går lenger frem enn til midten av syttiårene. Man kan spørre seg selv om det er skjedd noen forandring i de siste årene. Filmer som Julia, Vendepunktet og Eri-cha — en fri kvinne er blitt hyllet som kvinnefilmer, men selv om det er filmer som undersøker kvinnens situasjon på en sympatisk måte, er det fremdeles filmer om kvinner av menn. Mange har derfor vært redd for at den såkalte nye kvinnefilmen skulle over-tas av menn. Mer interessant er kanskje derfor den første

Bjarne Brunsvik

I Galleri Kampen åpner i morgen en utstilling med tegninger og akvareller av Bjarne Brunsvik.

Brunsvik er født i 1918 i Romsdal og skulle være kjent av de fleste. Han har stadig hatt utstillinger i inn- og utland og er innkjøpt av gallerier og samlinger i Europa og USA.

Her i landet er han representert i de fleste gallerier og samlinger bl.a. Nasjonalgalleriet. Utstillingen er åpen til og med 22. februar.

fremveksten av en kvinne-film: filmer av kvinner om kvinner, med regissører som Karen Arthur i USA, Ula Stöckl i Tyskland, Brigitta Svensson og Christina Olufson i Sverige, Anja Breien, Vibeke Løkkeberg, Nicole Mace og Laila Mikkelsen i Norge, for bare å nevne noen av en lang rekke navn. Det er for tidlig å klassifisere denne filmen, det mest forbausende er kanskje dens mangfold både hva stil og emne angår. Men ofte ser man i disse filmene en kretsning om kvinnens identitet og objektgjørelse, et forsøk på med utgangspunkt i det individuelle å plassere kvinnen i en sosial sammenheng og en utforskning av tradisjonelle rollemønstre.

Men i hovedparten av det som skapes av film, ser det ut som om de tendensene Rosen og Haskell har påpekt fremdeles gjør seg gjeldende. Og mens Rosen og Hasskells analyse av kvinnebildet på film kan sammenfattes med ordene «fra vamp til voldtektsoffer», kunne det være å håpe på at vi i åttiårene så fremveksten av en film som gjorde disse ordene til skamme.

NYTT om GROTH

Tim Greve i Radio

«Dertil kommer hans engasjement, hans kunnskaper, iderikdom og åpenlyse glede ved den åndfulle polemikk... Vi har ikke hans make i Norge, ja, knapt nok i Norden i våre dager... En glitrende nytelse, en vitaminsprøyte i en gretten og grå tid.»

Henrik Stangerup i Berlingske Tidende

«En norsk radikaler... Norges bedste og yngste stilist... Den mest omstridte, mest ensomme og i alle leire mest frygtede essayist... Ustyrlig morsom er Groth når han tager fat på norsk åndsliv.»

ROP I ØRKE-NEN

Innb. kr. 85.-

Fram i lyset, Ivar Eskeland!

Av Nils M. Knutsen

Med utgangspunkt i min dobbeltkronikk om Idar Kristiansens romaner har det i de siste par ukene pågått en debatt i Dagbladet. I denne debatten har Ivar Eskeland ikke deltatt, til tross for at han som juryformann, som kritiker og

som deltaker i litterære radio-program har vært den mest energiske talsmann for Kristiansens kvalitet som forfatter.

Men om Eskeland ikke deltar i Dagbladet, så har han et mektig våpen i bakhånd: Som husvarm NRK-kjendis har han jevnlig adgang til riksnettet, og han har tydeligvis ingen skrup-

ler med å bruke denne muligheten til å kommentere debatten og debattantene. I programposten «Dagens bok» torsdag 29/1 benyttet han således store deler av tiden til å polemisere mot en viss latterlig «litteraturmanuensis», nemlig undertegnede.

Dersom Eskeland har lyst til

å delta i denne debatten, så er det full anledning for ham til å komme åpent fram og argumentere for seg, f.eks. i Dagbladet. Om han ikke ønsker å delta, så får han også avstå fra å drive snik-polemikk over riksnettet. Også i en litteratur-debatt må det gå an å vise rimelig folkeskikk.